

Overweging

Lange tijd is de Nederlandse samenleving getypeerd door de verzuiling. Nog in mijn jeugd, eind 60-er, begin 70-er jaren, was die verzuiling in ons dorp in ieder geval nog heel dominant. In Poeldijk, een klein dorp in het Westland, even ten zuiden van Den Haag, was alles en iedereen katholiek. Nou ja, iedereen... Ik herinner me dat er een paar gezinnen waren die anders waren. Zij waren vreemd, want ze waren protestant.

Toen ik in groep 3 van de basisschool zat, had ik tijdens het speelkwartier een gesprek met een vriendinnetje. Wij vroegen ons af hoe je het verschil kon zien tussen een katholiek en een protestant. We vroegen ons toen niet af of er een verschil was. Dat verschil was een gegeven. Na wat nadenken over het verschil hadden we bedacht dat bij een katholiek de neus naar boven krulde en dat bij een protestant de neus naar beneden krom afliep. Met dit voorbeeld wil ik illustreren hoe vreemd de ander voor ons was. En vooral ook dat er absoluut geen contact was met die ander waardoor die ander alleen maar vreemder kon worden in onze ogen.

De verzuilde samenleving verdween in de loop van de 70-er en zeker in de loop van de 80-er jaren. Het voorbeeld uit mijn jeugd komt nu als volstrekt wereldvreemd over. Toch bestaat er nu volgens mij nog steeds een soort van verzuiling. De laatste tijd wordt namelijk nogal eens gewaarschuwd voor een leven in je eigen bubbel. Met deze bubbel wordt bedoeld dat we moeten oppassen ons te wentelen in ons eigen gelijk van een eenzijdige beperkte kring. Er klinkt een waarschuwing in door voor een eenzijdig beeld van de werkelijkheid. Er klinkt een waarschuwing in door dat we moeten oppassen voor een eenzijdig verhaal. Een eenzijdig verhaal waarin woorden klinken waarmee de ander niet in z'n kracht wordt gezet. Integendeel, op basis van eenzijdige verhalen ontstaat een taal waarin woorden ervoor zorgen dat de ander wordt afgeschilderd als vreemd, en meer nog, als bedreigend voor jou en de medestanders in jouw bubbel. In de woorden over de ander, wordt de ander afgeschilderd als tegenstander. Dit is een taal die gebaseerd is op zwart-wit denken. Taal wordt zo ingezet om verwarring te zaaien. Er wordt gesproken over complottheorieën. Het zijn woorden die de ander niet tot z'n recht laten komen. De ander wordt in de woorden afgeschilderd als een vreemde, een bedreiging voor jouw comfortabele bubbel. De ander kunnen we maar beter uit de weg gaan. Deze woorden zorgen voor verwarring en chaos.

In het Evangelie van deze zondag klinkt een waarschuwing van Jezus: 'Wees op uw hoede, dat gij niet in dwaling gebracht wordt.' zo klinkt de waarschuwing van Jezus. In de woorden van Jezus in het Evangelie van vandaag, klinkt verwarring en chaos door. Dit is in contrast met het eerste boek van de Bijbel, waarin god de wereld met tien woorden scheidt. Met taal creëert god orde in de chaos. Dit verhaal heeft Jezus mogelijk voor ogen bij het uitspreken van de woorden van de evangeliepassage van vandaag. Met zijn woorden wil Jezus zeggen wat er gebeurt als de god van liefde, vrede en gerechtigheid geen plaats meer krijgt in zijn eigen schepping. Wat dan gebeurt, zijn verschrikkelijke dingen. Dan stelt de mens haat boven liefde, wraak boven vergeving, egoïsme boven broederlijkheid, corruptie boven gerechtigheid, en winst en eigenbelang boven respect voor gods schepping waar wij uiteindelijk verantwoordelijk voor zijn. Jezus waarschuwt voor valse profeten die optreden in zijn Naam die een mooi leven voorspiegelen, van grote winsten door uitbuiting, zonder inzet van geweld dat voorgesteld wordt als zelfbescherming.

Maar Jezus zegt ook: "Ik zal u een taal en een wijsheid geven die geen van uw tegenstanders zal kunnen weerstaan of weerspreken." Jezus spreekt een taal die aandacht vraagt voor onze medemens in nood, die ziek zijn, die hun werk verloren hebben, die eenzaam zijn, die de liefde verloren hebben. Hun leven kan verwoest zijn, hun toekomst gestolen of vernietigd, en misschien zijn ze totaal afhankelijk van hulp. Denk hierbij aan de miljoenen mensen die momenteel op de vlucht zijn en niet weten waarheen ze moeten gaan, waar ze welkom zijn. Angst en wanhoop is het enige dat hen rest. In tegenstelling tot een taal die gebaseerd is op zwart – wit denken waarbij de ander wordt buitengesloten, roept Jezus op tot het spreken van een taal die verbindt. De ander is geen tegenstander maar een medestander. De ander is anders, dat wel. Maar is dat anders zijn van de ander juist geen zegen? Wat als iedereen zou zijn zoals jij? Wat als iedereen hetzelfde zou vinden? Het zou volgens mij maar saai zijn. Er zou geen dialoog meer mogelijk zijn want op alles wat je zegt, zal het antwoord zijn: "dat vind ik ook." Hoe saai is dat.

Als ik deze gedachtegang vertaal naar Oecumene, kom ik op het niveau van dromen over de toekomst. Mijn droom klinkt misschien wat vreemd, maar ik zou graag geloven in een kerk van grijze muizen. Een grijze muis staat in ons taalgebruik voor saai. Dat is zeker niet wat ik hier en nu wil zeggen. Ik bedoel eigenlijk meer: 'grijze muizen' waarbij ik denk aan de titel van de roman: 'Vijftig tinten grijs'.

Ik wil geloven in een kerk die uitgaat van het mens- en wereldbeeld zoals is uitgedrukt in de sociale leer van de kerk, waarbij gesproken wordt over een integraal en solidair humanisme, als een garantie voor een echte en duurzame toekomst. Een kerk van mensen in al hun diversiteit. Een kerk die niet zwart - wit denkt waarbij we alleen maar tegenover elkaar kunnen staan, maar een kerk van grijze muizen in vijftig tinten grijs, en misschien nog wel meer tinten, als beeld van een prachtige gemeenschap waar je vreemd mag zijn, omdat dit niets zegt over de ander maar over jezelf omdat die ander vreemd is vanuit jouw onwetendheid.

Een open kerk, waar ruimte is voor diversiteit, voor anders-zijn, zonder die ander daarmee automatisch te verketteren. Een kerk waar ruimte is voor eenheid in verscheidenheid, Een kerk waar gereformeerd, hervormd, Lutheraan, anglicaan, Oosters-Orthodox, katholiek, remonstrant en noem maar op niet staat voor elkaar uitsluitende en elkaar op dé waarheid bestrijdende groepen, maar dat dit staat voor één grijze kerk in vele tinten waar je op je eigen manier mag geloven in die prachtige, blijde boodschap van Jezus Christus. Waar je met de ander op wil trekken om vanuit de inspiratie van die blijde boodschap een gedeelde verantwoordelijkheid voelt voor het voorzichtig omgaan met de prachtige schepping met als perspectief het Koninkrijk van God.

Sinterklaas is gisteren weer in het land aangekomen. Eén van de sinterklaasliedjes kan ons mogelijk helpen hoe we daarmee kunnen beginnen waar we zingen: 'Het is een vreemdeling zeker, die verdwaald is zeker, ik zal eens even vragen naar zijn naam...'

Een vreemdeling is volgens mij maar een vreemdeling als je hem op afstand houdt, en je niet verdiepen wil in het 'wie' van die ander. Het sinterklaaslied laat ons zien dat het stellen van vragen een openheid creëert, die de ander ruimte geeft om te antwoorden. En misschien is

het simpel vragen naar de naam van de ander - waarbij je oprechte interesse toont in wie die ander is - al genoeg voor de start van een mooi proces.

Rob Tanke

.